

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA FILOZOFIJA V LETU 2020

Poročilo DPK SM za filozofijo

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije – primerjava po letih.....	4
1.3	Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020.....	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	20
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	21
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	22
5.1	Zunanje ocenjevanje	22
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	22
6	Povzetek	23
6.1	Ocena uspeha kandidatov	23
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	23
6.3	Druge ugotovitve	23

Avtorja:

Alenka Hladnik, glavna ocenjevalka za filozofijo

dr. Marjan Šimenc, predsednik DPK SM za filozofijo

Poročilo je potrdila DPK SM za filozofijo na svoji 1. korespondenčni seji 28. 09. 2020.

Ljubljana, september 2020

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in kandidatov poklicne mature). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno maturo (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo) in
- **ostali SM**, to so:
  - kandidati z maturitetnim tečajem,
  - 21-letniki,
  - odrasli,
  - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
  - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
  - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
  - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

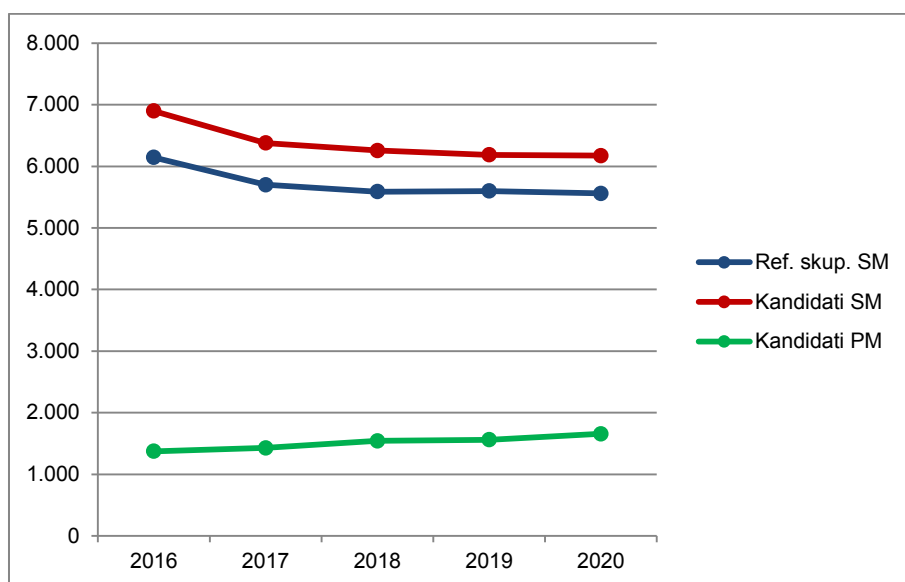
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2016 do 2020. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2016–2020

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2016	6.145	6.899	1.373
2017	5.699	6.379	1.429
2018	5.589	6.255	1.544
2019	5.600	6.185	1.560
2020	5.560	6.173	1.657

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2016–2020

Vir: Državni izpitni center, 2020

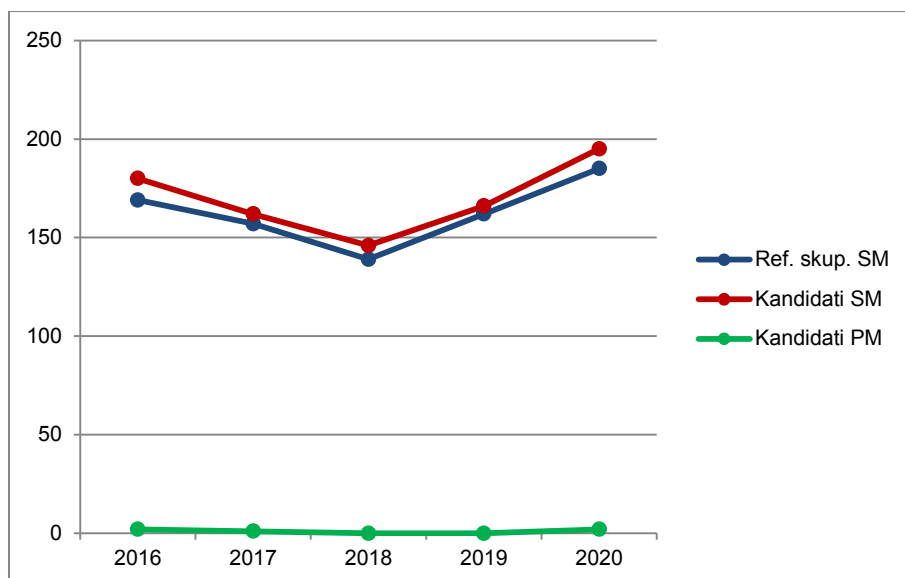
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali filozofijo v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2016 do 2020. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2016–2020

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2016	169	180	2
2017	157	162	1
2018	139	146	0
2019	162	166	0
2020	185	195	2

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2016–2020

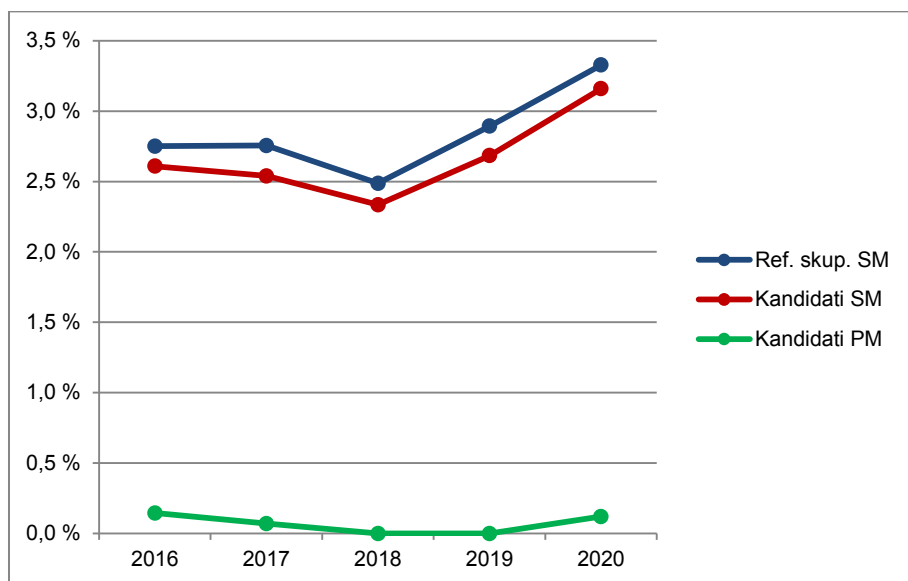
Vir: Državni izpitni center, 2020

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali filozofijo (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2016 do 2020 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2016–2020

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2016	2,8 %	2,6 %	0,1 %
2017	2,8 %	2,5 %	0,1 %
2018	2,5 %	2,3 %	0,0 %
2019	2,9 %	2,7 %	0,0 %
2020	3,3 %	3,2 %	0,1 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz filozofije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2016–2020

Vir: Državni izpitni center, 2020

1.3 Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020

	Število	Delež
Splošna gimnazija	149	75,6 %
Klasična gimnazija	22	11,2 %
Gimnazija	171	86,8 %
Tehniška gimnazija	1	0,5 %
Ekonomska gimnazija	0	0,0 %
Umetniška gimnazija	13	6,6 %
Strokovna gimnazija	14	7,1 %
Ref. skup. SM	185	93,9 %
Ostali SM	10	5,1 %
Kandidati SM	195	99,0 %
Kandidati PM	2	1,0 %

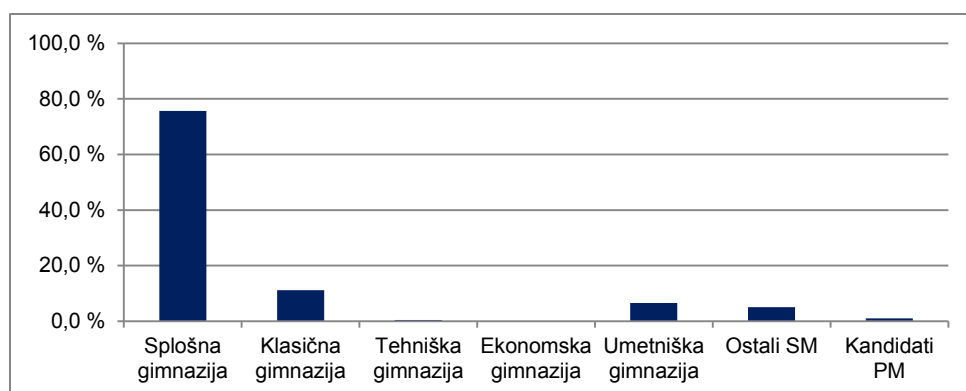
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020

Vir: Državni izpitni center, 2020

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri filozofiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2020 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

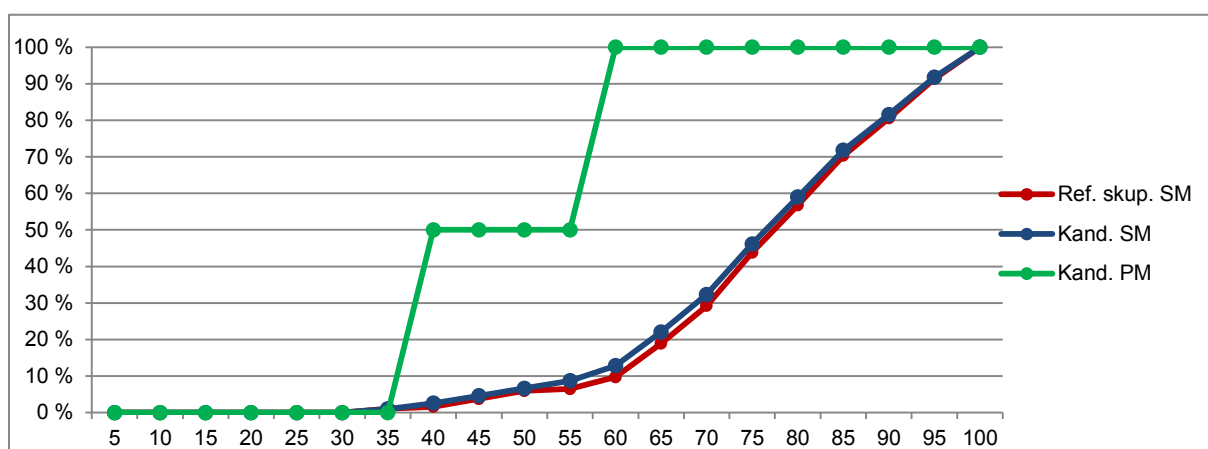
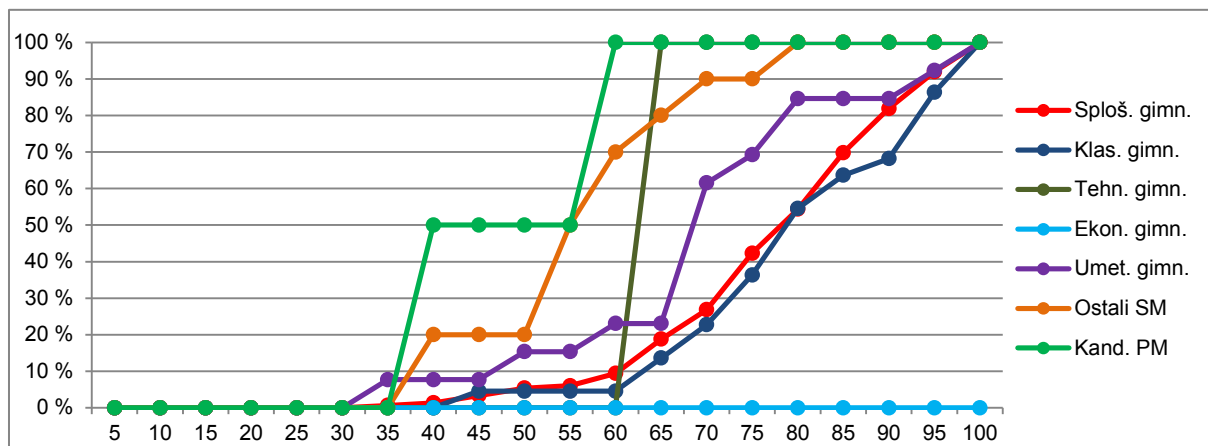
Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26-30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31-35	1	0	1	0	0	1	1	2	2	0	0
36-40	1	0	1	0	0	0	0	1	3	2	1
41-45	3	1	4	0	0	0	0	4	4	0	0
46-50	3	0	3	0	0	1	1	4	4	0	0
51-55	1	0	1	0	0	0	0	1	4	3	0
56-60	5	0	5	0	0	1	1	6	8	2	1
61-65	14	2	16	1	0	0	1	17	18	1	0
66-70	12	2	14	0	0	5	5	19	20	1	0
71-75	23	3	26	0	0	1	1	27	27	0	0
76-80	18	4	22	0	0	2	2	24	25	1	0
81-85	23	2	25	0	0	0	0	25	25	0	0
86-90	18	1	19	0	0	0	0	19	19	0	0
91-95	15	4	19	0	0	1	1	20	20	0	0
96-100	12	3	15	0	0	1	1	16	16	0	0
SKUPAJ	149	22	171	1	0	13	14	185	195	10	2

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
10	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
15	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
25	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
30	0 %	0 %	0 %	0 %	-	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
35	1 %	0 %	1 %	0 %	-	8 %	7 %	1 %	1 %	0 %	0 %
40	1 %	0 %	1 %	0 %	-	8 %	7 %	2 %	3 %	20 %	50 %
45	3 %	5 %	4 %	0 %	-	8 %	7 %	4 %	5 %	20 %	50 %
50	5 %	5 %	5 %	0 %	-	15 %	14 %	6 %	7 %	20 %	50 %
55	6 %	5 %	6 %	0 %	-	15 %	14 %	6 %	9 %	50 %	50 %
60	9 %	5 %	9 %	0 %	-	23 %	21 %	10 %	13 %	70 %	100 %
65	19 %	14 %	18 %	100 %	-	23 %	29 %	19 %	22 %	80 %	100 %
70	27 %	23 %	26 %	100 %	-	62 %	64 %	29 %	32 %	90 %	100 %
75	42 %	36 %	42 %	100 %	-	69 %	71 %	44 %	46 %	90 %	100 %
80	54 %	55 %	54 %	100 %	-	85 %	86 %	57 %	59 %	100 %	100 %
85	70 %	64 %	69 %	100 %	-	85 %	86 %	70 %	72 %	100 %	100 %
90	82 %	68 %	80 %	100 %	-	85 %	86 %	81 %	82 %	100 %	100 %
95	92 %	86 %	91 %	100 %	-	92 %	93 %	91 %	92 %	100 %	100 %
100	100 %	100 %	100 %	100 %	-	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center, 2020

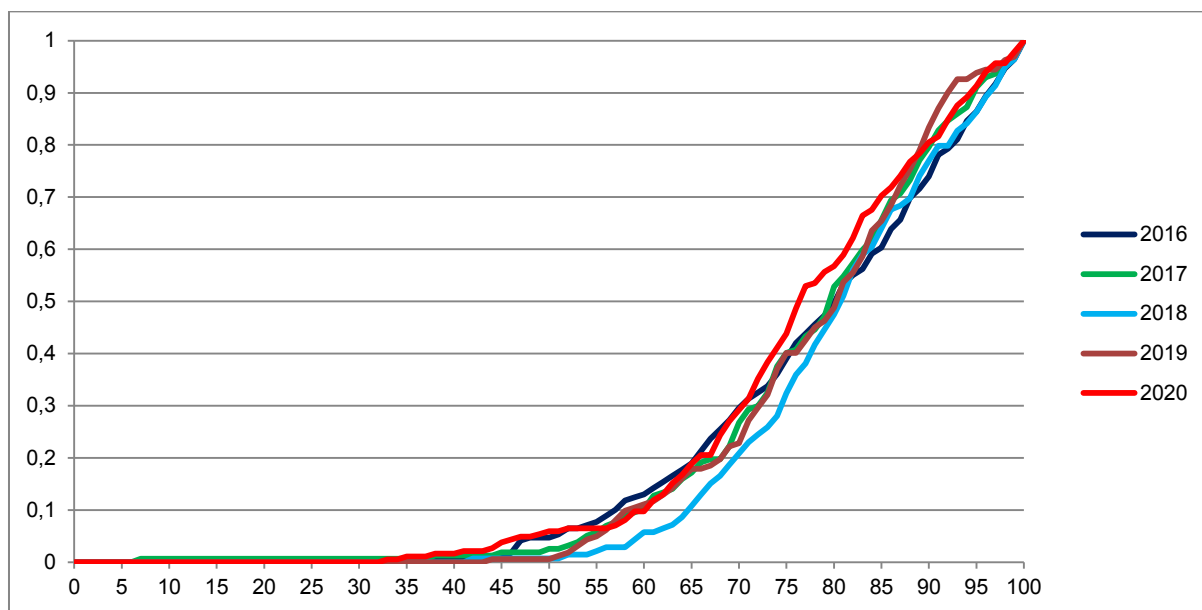
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med ocenami v letih od 2016 do 2020, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med ocenami za zadnjih pet let

Leto	Ocene			
	2	3	4	5
2016	50	62	74	87
2017	50	62	74	87
2018	50	62	74	88
2019	50	62	74	87
2020	49	61	73	86

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center, 2020

2.3 Porazdelitev dosežkov po ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po ocenah pri filozofiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2020 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

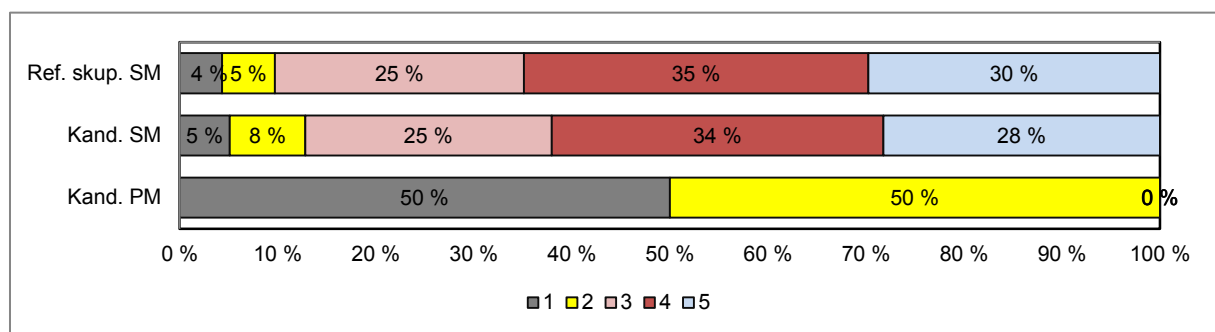
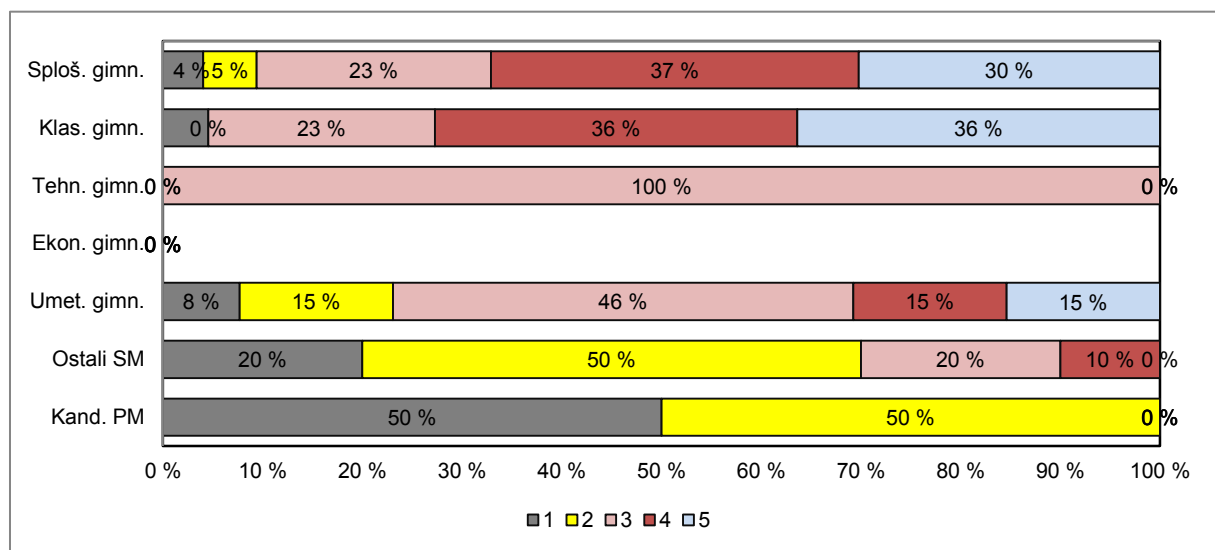
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	6	1	7	0	0	1	1	8	10	2	1
2	8	0	8	0	0	2	2	10	15	5	1
3	35	5	40	1	0	6	7	47	49	2	0
4	55	8	63	0	0	2	2	65	66	1	0
5	45	8	53	0	0	2	2	55	55	0	0
Uspešni	143	21	164	1	0	12	13	177	185	8	1
Skupaj	149	22	171	1	0	13	14	185	195	10	2

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	4 %	5 %	4 %	0 %	-	8 %	7 %	4 %	5 %	20 %	50 %
2	5 %	0 %	5 %	0 %	-	15 %	14 %	5 %	8 %	50 %	50 %
3	23 %	23 %	23 %	100 %	-	46 %	50 %	25 %	25 %	20 %	0 %
4	37 %	36 %	37 %	0 %	-	15 %	14 %	35 %	34 %	10 %	0 %
5	30 %	36 %	31 %	0 %	-	15 %	14 %	30 %	28 %	0 %	0 %
Uspešni	96 %	95 %	96 %	100 %	-	92 %	93 %	96 %	95 %	80 %	50 %
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	-	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Vir: Državni izpitni center, 2020

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku 2020

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	149	22	171	1	0	13	14	185	195	10	2
Povprečni splošni uspeh pri SM*	21,94	24,05	22,22	18,00	-	18,00	18,00	21,90	21,81	17,75	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,92	4,23	3,96	3,00	-	3,69	3,64	3,94	3,90	2,86	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,71	3,86	3,73	3,00	-	3,62	3,57	3,72	3,68	2,71	-
Povprečna ocena pri predmetu SM	3,84	4,00	3,86	3,00	-	3,15	3,14	3,81	3,72	2,20	1,50
Povprečna originalna ocena pri predmetu SM**	3,83	4,00	3,85	3,00	-	3,15	3,14	3,80	3,72	2,20	1,50
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	77,31	79,98	77,66	62,50	-	69,55	69,05	77,00	75,92	55,77	47,90
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	77	80	77	62	-	69	68,5	77	76	54,5	48
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	13,88	13,45	13,82	-	-	16,17	15,65	14,10	14,75	12,01	16,47
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	4,29	4,64	4,33	-	-	4,23	4,23	4,33	4,29	3,50	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	4,66	4,83	4,68	-	-	4,67	4,67	4,68	4,65	3,00	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in ocene pri predmetu SM*	0,66	-	0,67	-	-	-	-	0,68	0,69	-	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,65	-	0,65	-	-	-	-	0,66	0,66	-	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,55	-	0,58	-	-	-	-	0,58	0,59	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,58	-	0,57	-	-	-	-	0,57	0,59	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,58	-	0,57	-	-	-	-	0,57	0,59	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,47	-	0,45	-	-	-	-	0,46	0,48	-	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,09	-	0,14	-	-	-	-	0,13	0,24	-	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,45	-	0,43	-	-	-	-	0,35	0,40	-	-
Odstotek neuspešnih s PP	4,03	4,55	4,09	0,00	-	7,69	7,14	4,32	5,13	20,00	50,00
Odstotek neuspešnih brez PP	4,70	4,55	4,68	0,00	-	7,69	7,14	4,86	5,64	20,00	50,00

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

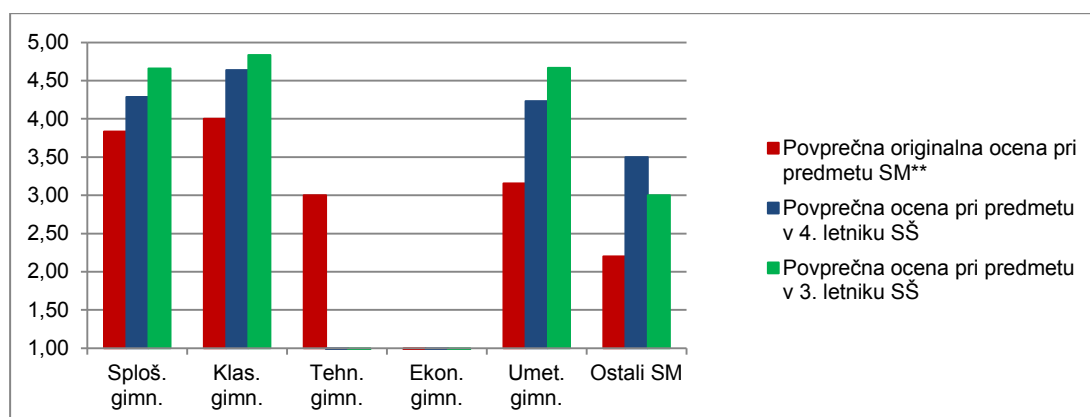
**Originalna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne), ocenjevanja na OR namesto VR ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne ocene pri izpitu SM iz filozofije in povprečnih ocen iz filozofije v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

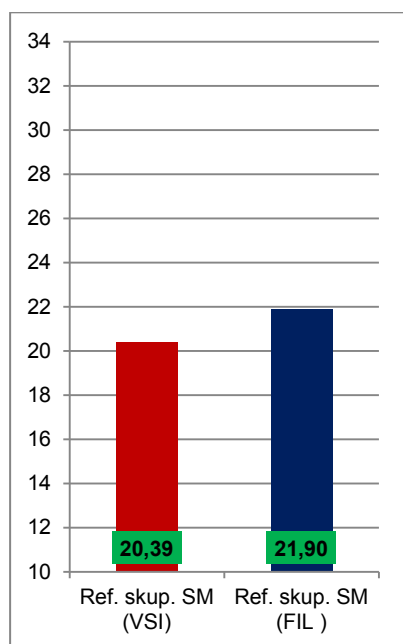
Slika 3.1: Povprečne ocene pri izpitu SM iz filozofije

Vir: Državni izpitni center, 2020

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2020 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz filozofije (ref. skup. SM – FIL).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz filozofije

Vir: Državni izpitni center, 2020

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2020.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

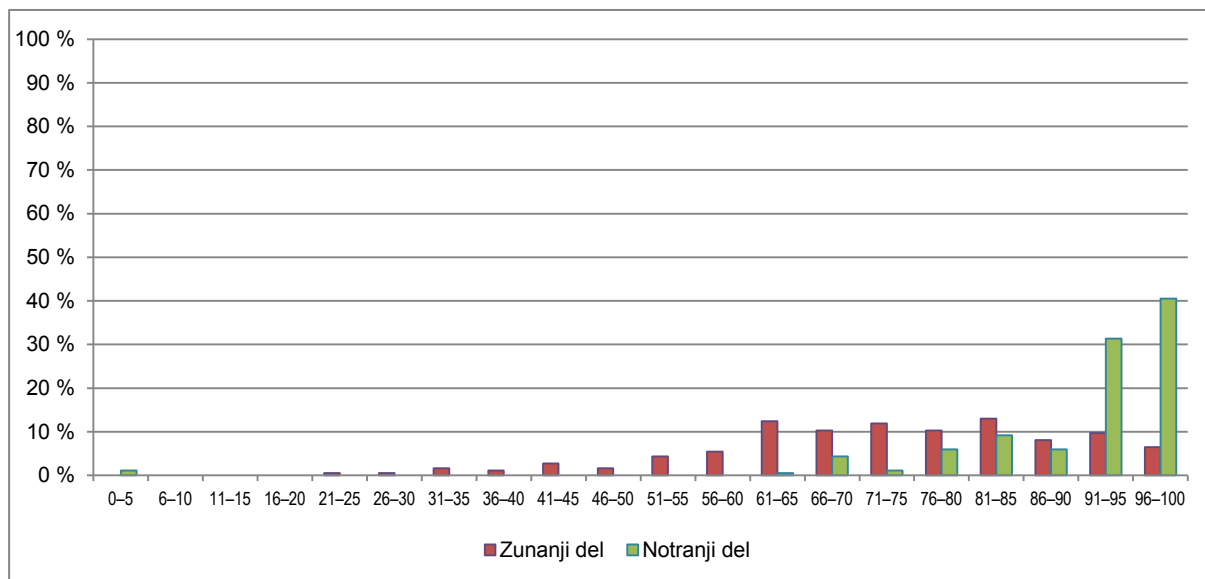
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	185	185
Povprečno število odstotnih točk	58,78	18,23
Standardni odklon odstotnih točk	12,96	2,66
Maksimalno število odstotnih točk	80,00	20,00
Povprečna težavnost	0,73	0,91

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2020.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	1 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	1 %	0 %
26–30	1 %	0 %
31–35	2 %	0 %
36–40	1 %	0 %
41–45	3 %	0 %
46–50	2 %	0 %
51–55	4 %	0 %
56–60	5 %	0 %
61–65	12 %	1 %
66–70	10 %	4 %
71–75	12 %	1 %
76–80	10 %	6 %
81–85	13 %	9 %
86–90	8 %	6 %
91–95	10 %	31 %
96–100	6 %	41 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center, 2020

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri posameznih delih izpita iz filozofije v spomladanskem izpitnem roku SM 2020.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Seminarska naloga
Število kandidatov	185	185	185
Povprečno število odstotnih točk	25,69	33,09	18,23
Standardni odklon odstotnih točk	6,70	8,61	2,66
Maksimalno število odstotnih točk	35,00	45,00	20,00
Povprečna težavnost	0,73	0,74	0,91

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Prva izpitna pola

Splošno

Število kandidatov: 185; povprečno število točk: 16,15; indeks težavnosti: 0,73.

Povprečno število točk je za 0,43 točke nižje kakor lani. Polovica kandidatov je izbrala Platona, število izbir Descartesa in Nietzscheja se ni bistveno spremenilo, povečalo se je število izbir Aristotela.

Vsebinsko so odgovori običajni, večina je pokazala poznavanje in razumevanje izbranega odlomka, boljši kandidati so ga poglobljeno razlagali, ustrezno vključili podvprašanja in odlomek postavili v kontekst dela, nekateri od najboljših so tudi stopili v dialog z avtorjem. Slabši kandidati so se, kot vedno, opirali na učbeniško ali učiteljevo razlago, ostali na opisni ravni, le deloma upoštevali navodila

za pisanje komentarja v izpitni poli, nekateri pa so samo zapovrstjo odgovorili na vprašanja, brez esejske forme. Boljši kandidati so ustrezno uporabljali filozofsko terminologijo in analizirali relevantne pojme, slabši so jih uporabljali bolj ali manj smiselno.

Platon: *Država*

Število kandidatov: 94; povprečno število točk: 15,30; indeks težavnosti: 0,70; indeks diskriminativnosti: 0,51.

Letos je povprečno število točk za dobre pol točke nižje kakor lani. Po ocenjevalni shemi pomeni 15 točk dobro, a omejeno, tj. zgolj osnovno poznavanje in razumevanje dela, ki je večinoma bolj ali manj dober opis, povzemanje, parafraza odlomka/besedila/učiteljeve razlage. Večina se zadovolji z opisovanjem lastnosti filozofa, njegovim izobraževanjem v navezavi na tri sloje duše/države in opisovanjem te ali one prisposode. Še vedno se pojavijo kandidati, ki zapovrstjo opišejo vse prisposode, iz njihovih nepopolnih, nenatančnih opisov je tudi razvidno, da jih poznajo le iz druge roke, in seveda ostanejo na opisni ravni ali pa pomešajo opis prisposode z razlago. Kako povezati Platonovo ontologijo in gnoseologijo s praktično politično filozofijo, je težava za večino. In najbolj, kakor vsako leto, je težava sam nauk o idejah, ki večinoma ostane na opisni ravni, če se ga sploh omeni. Manjšina kandidatov pa zna vse zahtevane elemente povezati v koherentno celoto, pokažejo razumevanje celote dela in kako so posamezni filozofski problemi vključeni v celoto skozi nauk o idejah.

Aristotel: *Nikomahova etika*

Število kandidatov: 25; povprečno število točk: 16,62; indeks težavnosti: 0,76; indeks diskriminativnosti: 0,38.

Večina kandidatov je pokazala dobro poznavanje celote in glavnih poudarkov dela. Odlomek so povezali s temo najvišjega dobrega iz 10. knjige, v kateri Aristotel dopolni opredelitev srečnosti kot življenja v skladu z vrlino, tj. z najvišjo vrlino, razglabljanjem. Kandidati so prepoznali bistvo odlomka in vključili v svoje razlage relevantne pojme, zastavljene v vprašanjih. Razlike med kandidati so bile predvsem v poglobljenosti in natančnosti umestitve ter razlage pojmov. Npr., večini je zadoščala razlaga pametnosti, ki pomaga določiti srednjo mero ali pa poiskati pot do smotra, niso pa natančneje pojasnili okoliščin, zaradi katerih se mora aktivirati pametnost, oz. zakaj je odločitev preiščljeno hotenje. Podobno velja za utemeljevanje, zakaj uživanje ne more biti najvišje dobro. Največja težava slabših kandidatov je, da se prehitro zadovoljijo z odgovorom, odgovorijo površinsko in splošno, brez prave poglobitve in konkretne utemeljitve. Precej komentarjev je tudi takih, ki temeljijo na podrobnem poznavanju dela, ker pa so si med seboj precej podobni, se zdi, da se opirajo na skupno obnovo besedila, ki izpostavi vsa pomembna mesta dela. Pri najboljših pa vseeno največkrat manjka širši pogled, ki skozi Aristotela poglobljeno razmišlja o etiki in njenem statusu. Tu in tam se v sklepkih najde nekaj poskusov, a gre bolj za hvaljenje misleca, ki da je bil pred svojim časom, kakor za razmislek o etiki vrlin in dobrem življenju.

Descartes: *Meditacije*

Število kandidatov: 43; povprečno število točk: 17,29; indeks težavnosti: 0,79; indeks diskriminativnosti: 0,50.

Kandidati so odlomek večinoma ustrezno umestili v kontekst celotnega dela. Tipično so začeli s pregledom korakov Descartesovega metodičnega dvoma, s čimer so vpeljali oba poglavitna pojma (cogito, Bog), ki sta ključna za razumevanje njegovega dualizma, ki je tudi tisti splošni problemski kontekst navedenega odlomka. Boljši kandidati so pokazali, da je razmerje med božjim obstojem in obstojem materialnega sveta nekaj, kar se navezuje na začetek *Meditacij*, kjer se Descartes znajde v temeljni zagati, ki ima potem vrhunec v problemu solipsizma. V teh komentarjih je bilo torej jasno, da je tisto, kar Descartes pove na koncu dela, logično nadaljevanje prejšnjih razmišljanj, avtor pa v tem

vidi tudi rešitev problema iz začetka, ko je vpeljal metodični dvom. Slabši kandidati so se preveč osredotočili na sam odlomek in so v najboljšem primeru tega navezali na kontekst 6. meditacije, ne da bi vzpostavili širše povezave; pri tem se je večkrat pojavila prispodoba mornarja na ladji, ki jo avtor uporabi za ponazoritev neustreznega razumevanja razmerja med telesom in dušo, – ta prispodoba je bila pri nekaj slabših kandidatih bolj navržena in je ostala brez pojasnila o tem, čemu avtorju služi, kar je kazalo na šibko razumevanje primera in dela v celoti. Vendar pa so bili takšni kandidati v manjšini. Večina jih je dobro oz. tudi odlično razložila problematiko, ki jo odpira odlomek. Se je pa tudi letos pojavilo nekaj generičnih komentarjev, ki so bili tipično dokaj dolgi, v njih pa je bilo zajeto skoraj vse tisto, bistveno iz vseh 6. meditacij. Takšni komentariji bi ustrezali domala vsakemu odlomku v poli in nekateri so bili zaradi svoje generičnosti nato pomanjkljivi pri odgovarjanju na v poli zastavljena vprašanja. Nekaterim drugim pa je kljub temu uspelo odgovoriti tudi na vprašanja in so si tako vendarle prislužili oceno odlično.

Nietzsche: *H genealogiji morale*

Število kandidatov: 23; povprečno število točk: 16,89; indeks težavnosti: 0,77; indeks diskriminativnosti: 0,40.

Večina kandidatov je odlomek zelo dobro postavila v celoto dela, tudi na zastavljena vprašanja so večinoma odgovorili, a pričakovanje, da bodo izhajali iz odlomka in iz njega izpeljali ali vpeljali povezane ključne pojme in koncepte (»volja do nič«*,* vloga svečenikov, sram pred instinkti, vloga morale pri tem in nevarnost nihilizma), se navadno ne izpolni. Dobro poznajo celoto, kar velikokrat pripelje do esejev, ki so tako univerzalni, da bi lahko bili napisani na skoraj vsak ponujeni odlomek iz dela. Čeprav je nihilizem ključen pojem, ga večina hitro oziroma prehitro odpravi.

Problem je tudi, da slabi eseji stopijo v Nietzschejevo terminologijo, jo na dolgo premelevajo, a pojmov in konceptov ne razložijo, ne pokažejo, kako so se razvili, in jih seveda pomanjkljivo razumejo.

Druga izpitna pola

Splošno

Število kandidatov: 185; povprečno število točk: 16,18; indeks težavnosti: 0,74.

V primerjavi z lanskim in predlanskim rezultatom se statistične vrednosti niso bistveno spremenile. Med odgovori je bilo nekaj izjemnih, ki niso le upoštevali izpitnih vsebinskih in formalnih zahtev, temveč so pokazali izjemno filozofsko razgledanost in poglobljen razmislek o dani temi. Tudi letos so kandidati največkrat izbrali etiko, tj. 73-krat, druga je politična filozofija s 58 izbirami, 28 se jih je odločilo za stvarnost, 14 za spoznanje in 12 za religijo. Najboljše rezultate so kandidati dosegli pri ontologiji.

Vprašanje stvarnosti

1. Dokler živimo, je spraševanje o smiselnosti (vrednosti) življenja nesmiselno, saj smiselnost življenja potrjujemo že s tem, da živimo.

Število kandidatov: 7; povprečno število točk: 19,43; indeks težavnosti: 0,88.

V primerjavi s prejšnjimi leti so bili eseji na temo smisla življenja tokrat zgrajeni na solidnem poznavanju Camusa in Sartra. Le eden je pomotoma izbral ta naslov in napisal zdravorazumski spis.

2. Substanca je v resnici le ena, in torej v sebi zaobsega tako duhovni kot materialni del: telo in duh sta tako ista stvar, izražena na dva različna načina.

Število kandidatov: 15; povprečno število točk: 18,77; indeks težavnosti: 0,85.

Najboljši kandidati so brezhibno analizirali pojem substanca in razložili tako težave Descartesovega dualizma kot tudi Spinozovega panteizma, Berkeleyjevega imaterializma in fizikalizma oziroma redukcionizma.

3. Nekateri grški filozofi trdijo, da obstaja nespremenljivi temelj stvarnosti, iz katerega vse izhaja, a v resnici obstaja le množstvo pojavov v nenehnem spreminjanju.

Število kandidatov: 6; povprečno število točk: 20,25; indeks težavnosti: 0,92.

Zelo dobri, odlični odgovori, ki imajo najvišje povprečje od vseh naslovov, gradijo predvsem na predsokratikih (Tales, Parmenid, Heraklit, Demokrit) in Platonu. Nekateri problem razširijo tudi na Descartesov problem nespremenljivih substanc kot nosilcev vsega spreminjanja in Humeov problem duha kot nenehno spreminjajočega se toka zaznav.

Vprašanje spoznanja

5. Do spoznanja pridemo samo, če naša čutila in razum sodelujejo in si med seboj pomagajo.

Število kandidatov: 13; povprečno število točk: 13,23; indeks težavnosti: 0,60.

Kandidati so zelo splošno in površno razmišljali o racionalizmu in empirizmu, pri čemer niso pokazali dovolj poznavanja glavnih avtorjev. Pri Kantu niso samo slabo razumeli, da ni zanikal obeh pozicij, ampak gre le za poskus iskanja rešitve med obema smerema. Večina ga je na hitro odpravila. Humove skepse prav tako niso razumeli in so jo redki vpeljali v esej. Čeprav je naslov generičen, kot običajno kaže, da je tematika izvora spoznanja težka.

6. Obstoj različnih opredelitev resnice (korespondenčna, koherentna, pragmatična ...) dokazuje, da je resnica ideal, za katerim stremimo, dokončno spoznati pa je ne moremo.

Število kandidatov: 1; povprečno število točk: 22; indeks težavnosti: 1,00.

Kandidat je odlično poznal tematiko in odlično razpravljajal.

Vprašanje morale

7. Če ni Boga, ki bi jamčil za absolutne in univerzalne moralne vrednote, ni prave utemeljitve morale.

Število kandidatov: 17; povprečno število točk: 17,15; indeks težavnosti: 0,78.

Naslov, ki meji na filozofijo religije, se je gibal na meji med filozofijo religije in morale. Nekateri kandidati so zelo težko razumeli, zakaj bi morali nekaj utemeljevati, če vemo, da je to prav. Bog ni filozofski problem na področju etičnega odločanja, ampak bolj problem verjetja, ki ga potrebujemo. Relativizem je po eni strani kot izhod v sili, po drugi strani nujnost globalnega življenja, še zdaleč pa ne rezultat treznega premisleka. Znanje, ki ga kažejo, nekateri težko povežejo s temo, o kateri razpravljajo. Nobeden pa ni napisal nerelevantnega eseja.

8. Zgled srečnega človeka je tiran, ki ga v ravnanju z drugimi nič ne omejuje in torej lahko neomejeno streže svojim hotenjem.

Število kandidatov: 15; povprečno število točk: 13,40; indeks težavnosti: 0,61.

Naslovno trditev so kandidati poenostavili v preprosto opredelitev pojma srečnosti skozi tipične filozofske perspektive, ki so jih srečali pri pouku. Največkrat so se sklicevali na relevantne helenistične filozofe, vendar jih mnogokrat niso uspeli smiselno povezati s pojmom *tiran* in *omejevanjem* v moralnem kontekstu. Ker niso razumeli medsebojne povezanosti pojmov srečnosti, altruizma, egoizma, hotenja, so le redki naslov v celoti razumeli. Nekateri kandidati so se pri *tiranu* celo sklicevali na Nietzscheja in ga zato napačno in površno umeščali v naslovni kontekst.

9. Če bi privzeli utilitarizem, ne bi imeli težav z moralnimi dilemami sodobnosti, kot so evtanazija, splav in smrtna kazen, človeško življenje namreč ni absolutna vrednota v utilitarizmu.

Število kandidatov: 41; povprečno število točk: 15,34; indeks težavnosti: 0,70.

Naslovna trditev se je izkazala za relativno »trd oreh«. Kljub navidezni preprostosti so kandidati nanjo odgovarjali površno. Večina je pravilno opredelila utilitarizem, vendar so poglobljeno o njem razmišljali redko. Najpogosteje so kot protipozicijo naslovni trditvi predstavljali Kantovo etiko, vendar so tudi v tem primeru razmišljali preveč posplošeno. Pogosto so kandidati spregledali dejstvo, da naslovna trditev v utilitarističnem kontekstu postavlja pod vprašaj človeško življenje kot *absolutno* vrednoto, kar so sami napačno poenostavili v trditev, da človeško življenje v utilitaristični filozofiji sploh ni vrednota. Enako površno so poenostavili tudi problematiko naslovnih pojmov: *evtanazijo, splav in smrtno kazen*. O slednjih so poglobljeno in smiselno ter s tem sploh pravilno le izjemoma razmišljali. Nekateri eseji so zdravorazumski, brez konkretnega filozofskega konteksta.

Posameznik in skupnost

10. Če ne bi obstajali država in zakoni, bi se ljudje med sabo nenehno spopadali za dobrine, življenje pa bi postalo mukotrpno, brutalno in kratko.

Število kandidatov: 31; povprečno število točk: 16,02; indeks težavnosti: 0,73

Eseji so v veliki večini dobro opredelili, za kateri problem gre v naslovni trditvi. Skorajda vsi so se tako osredotočili na razmerje med naravnim in družbenim stanjem in v razpravo vpeljali tudi relevantne filozofske perspektive (najpogosteje sta bila to Hobbes in Locke, nato še Rousseau, v nekaj primerih pa tudi Marx, Nozick in Rawls). Bolj povprečni eseji so ostali na opisni ravni: povedali so, kakšno je naravno stanje pri Hobbesu in Locku ali Rousseauju (pri čemer je bilo kar nekaj klišejskih interpretacij, npr. da smo po Hobbesu ljudje sebična bitja – ne da bi potem pojasnili, kaj to pomeni), te poglede primerjali med sabo, niso se pa poglobili v pojme, ki so jih pri tem uporabljali (npr. svoboda in pravice pri Locku). Boljši eseji so šli v svoji obravnavi avtorjev dlje: nekateri so tako govorili o razmerju med naravnim in družbenim pravom, nekaj jih je pojasnilo, zakaj je Hobbes menil, da bodo ljudje v naravnem stanju ravnali predvsem v lastno korist (ne zgolj zaradi sebičnosti, temveč predvsem iz gona po preživetju, interesa za lastno dobro), potem je bilo tudi nekaj razlag statusa zakona pri Hobbesu (dva kandidata sta uporabila izraz pravni pozitivizem); pri Locku pa so boljši kandidati pojasnili pojem naravnih pravic. Še največ težav je povzročal Rousseau, saj sta le dva kandidata uspela o njem povedati nekaj več od splošno znanega (vpeljala sta pojem obče volje, pa razliko med dvema vrstama skrbi zase oz. interesa za lastno dobro itd.). Boljši kandidati so dobro razložili razlike v pojmovanjih človeške narave, ki je temeljni pojem, iz katerega izhajajo različne utemeljitve oblasti. Pri večini je bilo opazno, da je njihova glavna referenca Millerjev uvod v politično filozofijo. Kar nekaj esejev mu je v svoji predstavitvi sledilo: slabši ali bolj povprečni so ostali pri obnavljanju poant iz Millerjevega besedila, boljši pa so besedilo uporabili zgolj kot pripomoček in so potem na tej podlagi zgradili nadaljnje argumente.

11. Izenačevanje dohodkov – recimo z večjim obdavčenjem najbogatejših – izenačuje enake možnosti in povečuje svobodo v družbi, ne pa, kot menijo nekateri, da svobodo manjša.

Število kandidatov: 24; povprečno število točk: 17,31; indeks težavnosti: 0,79.

Večina kandidatov piše o pravičnosti, nekateri omenjajo svobodo, le nekaj pa jih omeni Berlinovo razlikovanje med pozitivno in negativno svobodo, a nihče tega dobro ne razloži. Prav tako je presenetljivo, da uporabijo standardno opozicijo Rawls/Nozick, včasih še Locka, Marxa, Hayeka, a pri Rawlsu le redki omenjajo vse elemente pravične ureditve, ki seveda vključuje naslovno enako možnost. Glede tega letos kandidati v primerjavi s prejšnjimi leti izkazujejo nekoliko slabše poznavanje klasičnih tem politične filozofije.

12. Utopija ni idealen svet, ki se razlikuje od obstoječega, utopija je, da bi sedanja družba lahko še naprej obstajala, ne da bi se spremenila.

Število kandidatov: 3; povprečno število točk: 11,17; indeks težavnosti: 0,51.

Samo trije kandidati so se odločili napisati ta esej in samo eden je pokazal elementarno znanje iz politične filozofije. Vpeljal je Platona in Mora, sicer ustrezna avtorja, a je o naslovni problematiki mislil zelo površno. Druga dva kandidata, oba brez poznavanja tematike, čeprav pismena in željna sama pisati o tem, sta sama odkrila nekaj poudarkov, ki bi jih morala že imeti preišljene. To priča, da bodisi učitelji na pripravah ne obdelajo vseh alinej dane teme bodisi pa sta kandidata izbrala napačen naslov.

Filozofija religije

13. »Znaki načrtovanja so premočni, da bi jih zanemarili. Načrt mora imeti načrtovalca. Ta načrtovalec je morala biti oseba. Ta oseba je Bog.« (W. Paley) Torej Bog obstaja.

Število kandidatov: 10; povprečno število točk: 17,15; indeks težavnosti: 0,78.

Nekaj izjemnih esejev, ki so teleološki dokaz vključili v kontekst dokazovanja božjega bivanja in/ali v temo vera in razum ter pokazali veliko razgledanost, slabši pa so se omejili samo na ta dokaz in na dolgo pisali o urejenosti vesolja in napakah, brez kakršnekoli omembe filozofskih perspektiv. Dokazovanje Boga jim je dokaj poznano. Pozabljajo na besedo: oseba. Pri sklicevanju na Tomaža Akvinskega prezrejo, da gre za poti in ne dokaze. Uporabljajo veliko bolj »mehanske« dokaze prvih treh poti, čeprav je v konkretnem naslovu bližja peta pot. Pri Humovi kritiki gredo pogosto do polovice. Vedo zanjo, poznajo Humovo težavo pripisovanja vzročnosti, ne razumejo pa, da to vnaša skepso na celotno področje empirizma. Redki zmorejo samo spraševanje o biti Boga postaviti pod vprašaj.

14. »Če je žrtev zablode posameznik, jo imenujemo blaznost. Če je žrtev veliko, jo imenujemo vera.« (R. M. Pirsig)

Število kandidatov: 1; povprečno število točk: 9,50; indeks težavnosti: 0,43.

Kandidat je napisal zdravorazumski esej.

15. »Znanost raziskuje zgodovino skal, religija pa je skala, na kateri zgodovina stoji; znanost raziskuje pota nebesnih teles, religija pa nam kaže pot v nebesa.« (S. J. Gould)

Število kandidatov: 1; povprečno število točk: 11,00; indeks težavnosti: 0,50.

Samo en kandidat se je lotil tega naslova, vendar zelo na splošno in brez prave povezave s tematiko, ki je nakazana v naslovu.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Tudi letos ponavljamo, da je za slabše, a tudi za boljše odgovore značilna jezikovna šibkost: omejen besedni zaklad, okorno izražanje, slovnična nepravilnost, pogovorni izrazi in okrajšave iz e-pisanja. Ker je branje pisanje in pisanje branje, priporočamo, da se pri pripravah na izpit več bere in piše, prav tako tudi, da se kandidate opozarja na jezikovno korektnost zapisanega.

Vsako leto ponavljamo glede strukture odgovorov: uvodi in sklepi so pogosto le nakazani ali vsebinsko prazni – pri prvi izpitni poli gre za obnovo odlomka ali skrajšan prepis navodila. Pri tematskem eseju pogosto kandidati v uvodu napovejo, kaj bodo delali v eseju in katere perspektive bodo predstavili, ne razložijo pa, v čem je sploh filozofski problem, ki ga je treba premisliti. Zato predlagamo, da se pri

pripravah vadi izluščenje problema odlomka ali naslova. Nekatere naloge so brez sklepa ali pa so sklepi veliko predolgi povzetki jedra. Pogosto je sklep mesto navrženega lastnega mnenja, ki ne sledi iz predhodne izpeljave. Zato kakor vsako leto predlagamo, da se pri pripravah nekaj ur v celoti posveti vajam v pisanju uvodov in sklepov.

Analiza pojmov je letos šibka točka odgovorov. Kandidati, ki se zavedajo, da brez nje ni filozofskega eseja, največkrat ključne pojme odpravijo le s kratkim pojasnilom, opredelitvijo, ne pa z daljšim razmislekom o vprašanih, ki jih pojmi odpirajo. Filozofski pojmi niso le besede, ki jih je treba na kratko pojasniti, temveč vozlišča filozofskega razmisleka, kandidatova kratka pojasnitev je zato lahko le uvod v razmišljanje. Ta ključni element filozofiranja naj se vadi na klasičnih primerih iz filozofskih del, z učiteljevo demonstracijo, kateri naj sledi samostojno delo s seznama ključnih pojmov iz kataloga.

Tudi letos ponavljamo: za komentar odlomka iz *Države* je značilno opisovanje, obnavljanje, povzemanje, in to ne prebranega ali slabo prebranega besedila. Še zlasti slabši kandidati se naslanjajo zgolj na slabo zapomnjene učbeniške ali učiteljeve razlage, a tudi pri boljših ni vselej razvidno, ali njihovo razumevanje izvira iz besedil ali bolj iz razlag. Hkrati pa je veliko preveč nerelevantnosti, kakor bi nekateri kandidati hoteli zapisati vse, česar se spomnijo, še zlasti to velja za prisposodbe, ki jih večinoma zapovrstjo opisujejo. Priporočamo, da se posveti veliko več časa in truda razlagi in študiju teorije idej, vezne niti v katalogu navedenih osmih obveznih problemov, ki jih je treba predelati ob besedilu. Navsezadnje gre za enega najvplivnejših naukov filozofske tradicije. Nekateri kandidati pa je niti ne omenijo, drugi jo na hitro odpravijo v povedi, dveh, morda še navržejo idejo dobrega, jo opišejo kot popolno, najvišjo, neodvisno, razlaga idej in najvišje ideje pa povsem umanjka. Resda je v *Državi* ni najti lepo učbeniško razložene, zato je treba pritegniti še druge dialoge, in tudi v preteklih številkah FNM je najti dobre razlage nauka, ne samo v priljubljenem Palmerjevem učbeniku.

S kompleksnimi filozofskimi teorijami so težave ne samo pri komentarju prvega besedila, marveč imajo z njimi težave slabši, a tudi boljši kandidati pri tematskem eseju. Pogosto so slabo naučene in še slabše razumljene. Pričakujemo, da naj bi slabši kandidati znali točno navesti vsaj osnovne, enciklopedične opredelitve teorij in smeri (recimo: hedonizem je etična smer, ki postavlja za najvišje dobro ugodje, užitek, racionalizem je gnoseološka smer ...), dobri pa jih poglobljeno razložiti. Nekatere teorije so, podobno kot teorija idej, »trd oreh« za kandidate. Poudarjamo, da tudi v dobrih odgovorih malo kandidatov pokaže poglobljeno razumevanje Kantove kritične filozofije, kar velja za spoznanje in etiko.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanih v izpitnih polah

---

Ena pripomba: Vprašanja v izpitni poli v navodilu k *H genealogiji morale* žal sama nekoliko omogočajo splošnejše odgovore, saj ne zahtevajo vpeljave posebne, točno določene vsebine iz druge razprave.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Seminar za zunanje ocenjevalce kot predpriprava na zunanje ocenjevanje je bil izveden na daljavo. Udeležili so se ga vsi zunanji ocenjevalci in je potekal brez težav. Letos so nekateri ocenjevalci zaradi dilem pri prvi izpitni poli napisali komentar na lanski odlomek iz *Države* (objavljeni bodo v FNM). Ocenjevanje izpitnih pol iz filozofije je potekalo na domu. Vsak ocenjevalec dobi določeno število esejev, praviloma vse eseje, ki so jih kandidati pisali na posamezni naslov, oziroma vse komentarje, ki so jih pisali ob posameznem odlomku, če jih ni preveč. Prva in druga izpitna pola se ocenita dvakrat.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Pet kandidatov je ugovarjalo oceni. Pri dveh se je spremenilo število točk in pri enem tudi ocena.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Število kandidatov, ki je v zadnjih obdobjih nihalo (157 kandidatov pred tremi leti, 139 predlani, 162 lani), se je letos, tako kot lani, spet dvignilo. Maturu je opravljalo 185 kandidatov, kar pomeni, da se je število spet popravilo navzgor, tako da se je upadanje kandidatov, ki smo ga beležili prejšnja leta, v veliki meri nadoknadilo. Zaradi manjšteviličnih generacij, ki opravljajo maturo, lahko v prihodnje sicer pričakujemo pritisk v smeri zmanjševanja števila kandidatov, a je izhodišče sedaj pomembno višje. Uspeh kandidatov pri filozofiji v letu 2020 je primerljiv z uspehom v zadnjih letih (čeprav pri prvi poli malenkost slabši): uspeh kandidatov je relativno stabilen in se med leti pomembno ne spreminja. Kandidati so bili običajno nekoliko uspešnejši pri bolj strukturiranem komentarju besedila v primerjavi s tematskim esejem, pri katerem imajo nekaj več svobode. Letos in lani se to ni potrdilo: uspeh pri drugi, esejistični poli je bil nekoliko višji kot pri prvi poli, kjer gre za komentar besedila. Izkaže pa se, da omenjeni trend tudi letos velja za vsa besedila v prvi poli, razen za Platona, kjer so bili kandidati, tako kot lani, manj uspešni od drugih kandidatov. Ker besedilo tega avtorja izbere skoraj polovica vseh kandidatov, to vpliva na sliko v celoti. Struktura izpitnih pol in merila ocenjevanja so nespremenjeni, enako velja za meje med ocenami, zato je razmeroma stabilen uspeh zadnje desetletje pravilo. Meje med ocenami pri filozofiji namreč odsevajo vsebinsko členitev meril ocenjevanja. Za vse delne ocene (komentar besedila, tematski esej in seminarska naloga) se uporabljajo podobno strukturirana merila vrednotenja, tako da je mogoče členitev meril uporabiti tudi pri oblikovanju mej med ocenami. Ocene notranjega dela izpita (seminarska naloga) so vsa leta boljše kakor ocene na zunanem delu izpita. Delna razlaga za to je, da kandidati (in mentorji) vložijo dodatno energijo v pripravo seminarskih nalog, zlasti tisti, ki si še posebno prizadevajo za dobro skupno oceno pri predmetu . Dodati je treba, da je tudi ocena pri predmetu v 3. in 4. letniku praviloma višja od ocene na splošni maturi, tako da je boljša ocena notranjega dela izpita pričakovana. Pa tudi to, da dijaki pri notranjem delu izpita tudi pri drugih maturitetnih predmetih dosegajo višje ocene.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Preverjanje pri filozofiji temelji na esejih, ki imajo različne poudarke: prvi, komentar besedila, zahteva interpretacijo izbranega filozofskega dela, drugi esej terja argumentativno razpravo o kompleksni filozofski temi, tretji je rezultat samostojnega dela in mentorskega vodenja kandidata. Pri vseh treh so različne taksonomske stopnje prepletene, poudarek pa je na analizi, sintezi in vrednotenju. Ta struktura se ne spreminja in tudi rezultati splošne mature ne dajejo izrazite podlage za vpeljevanje sprememb, tako da ta struktura ostaja stabilna. Res pa je, da ima stabilnost tudi negativno stran, ki je povezana z manjšo nepredvidljivostjo vprašanj na maturi. Vendar je ta vidik pri vprašanjih esejnega tipa, zaradi njihove kompleksnosti in s tem povezane zahtevnosti, zlasti za generacije, ki niso vajene daljšega pisanja, manj pomemben. Analiza esejev tako vsako leto pokaže, da imajo kandidati največ težav pri analizi pojmov, katerih pomene prepogosto razumejo kot samoumevne in ustaljenih zdravorazumskih predstav ne problematizirajo.

6.3 Druge ugotovitve

Posebni napak pri pripravi gradiva ni bilo, tudi število ugovorov na oceno je ostalo na relativno nizki ravni, vendar je nekoliko višje kot prejšnja leta (pet ugovorov na oceno).